

LOCUCIONS LLATINES: Caracterització i representació

Categoria lèxica

30/05/2016

Les expressions construïdes en llatí que s'utilitzen en una llengua viva poden tenir dues representacions molt diferents en les fitxes terminològiques del TERMCAT, segons el valor sintàctic que tinguin:

- (1) Considerem **locucions llatines** les expressions en llatí que, amb verb explícit o sense, tenen un *valor equivalent a una oració* i no a una part d'oració.

Exemple amb verb explícit: **tempus regit actum** *loc llat* ('El temps regeix l'acte')

Exemple amb verb implícit: **nulla poena sine lege, nullum crimen sine lege** *loc llat* ('Cap pena sense llei, cap crim sense llei')

- (2) Considerem **formes lingüístiques lliures**, equiparables a qualsevol altra, les expressions en llatí que poden prendre un valor sintàctic de part d'oració (nom, adjectiu, verb, etc.) a l'interior d'una oració més àmplia.

Exemple 1: **ius ad bellum** *n m* ('...han d'efectuar-se d'acord amb les normes del **ius ad bellum** contingudes en el dret general')

Exemple 2: **ad hoc** *adv* ('El tret distintiu dels estudis **ad hoc** és la seva especificitat')

Cal tenir en compte que sovint les expressions llatines amb valor de part d'oració s'utilitzen en aposició (amb antecedents com ara *principi* o *regla*, per exemple "el principi *ius ad bellum*"); el que és determinant, doncs, és establir si poden funcionar lliurement dins d'una oració i, en aquest cas, quin valor prenen.

La representació de les expressions llatines en la fitxa terminològica depèn de si les hem classificat com a locucions llatines o bé com a formes lingüístiques lliures, tal com mostra la taula següent:

Camp	Locucions llatines	Formes lingüístiques lliures
<i>Denominació</i>	Lletra rodona	Lletra rodona
<i>Marcatge de pronúncia</i> ¹	Només si cal per a la pronúncia	Només si cal per a la pronúncia
<i>Categoria lèxica</i>	locució llatina (<i>loc llat</i>)	nom, verb, adjectiu, adverbi, preposició
<i>Definició</i>	"Locució llatina que fa referència a..."	Definició habitual
<i>Nota</i>	"X significa, literalment, '...'"	"X, que és una locució d'origen llatí, significa literalment '...'"
Exemple	pacta sunt servanda [la] <i>loc llat</i> Locució llatina que fa referència a l'obligació de les parts d'acomplir de bona fe els tractats internacionals en vigor. NOTA: <i>Pacta sunt servanda</i> significa, literalment, 'els pactes s'han de complir'	ad libitum [la] <i>adv</i> Amb llibertat dels actors per a improvisar, especialment en un moviment de massa o confusió. NOTA: <i>Ad libitum</i> , que és una locució d'origen llatí, significa literalment 'a voluntat'.

Barcelona, 1 de juny de 2016

Modificacions: 14 d'abril de 2021

¹ Vegeu el criteri *MARCATGE DE PRONÚNCIA*, a l'apartat *Denominació en català*.